

Ivo Osolobě

Národnost: česká

Datum narození: 26. března 1928

Místo narození: Brno

Datum úmrtí: 27. září 2012

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Narodil se v rodině inženýra elektrotechniky, autora řady patentů a univerzitního pedagoga Jana Osolobě. K divadlu ho přivedla matka Žofie, která za svobodna působila jako ochotnice v rodném Rousínově. Jeho bratr Jiří odešel za druhé světové války do Anglie, kde se stal letcem RAF, válku přežil a napsal vzpomínky *Zbylo nás devět* (napsány 1947, vydány 1988). Později žil v zámoří. Ivo Osolobě byl ženatý s Libuší, rozenou Imrichovou, a měl dva syny. Jeden z nich, Petr, působí jako profesor a vedoucí Semináře estetiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Akademické působení

Po maturitě na první české reálce v Brně nastoupil v roce 1947 ke studiu anglistiky, divadelní vědy a estetiky na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity. Mezi jeho formující učitele patřili Frank Wollman (literární vědec, lingvistik a teatrolog) nebo Josef Vachek (anglista a bohemista). Studium ukončil v roce 1953 disertační prací *K základním otázkám historie a teorie operetního žánru*. Poté se na nějaký čas z univerzitního prostředí vzdálil do divadelní praxe.

Od roku 1959 začal externě přednášet divadelní vědu na brněnské filozofické fakultě a vyučoval tam až do roku 1989 (ovšem pouze v letech, kdy byl tento obor povolen). V rozmezí let 1965–1972 externě působil i na Janáčkově akademii múzických umění, konkrétně na dramaturgii. Zároveň se začal věnovat divadelní teorii a sémiotice. V této oblasti sklízel uznání odborníků ze zahraničí.

V roce 1970 se mu podařilo na pozvání bratra navštívit Spojené státy americké, které se mu pak staly inspirací v jeho divadelní tvorbě a kam se ještě několikrát vrátil. V divadelní sezóně 1980–1981 se stal stipendistou Nizozemského ústavu pro pokročilá studia ve Wassenaaru. Zhruba v té době začal přednášet v celé Evropě (Anglie, Německo, Rakousko, Nizozemí, Švýcarsko, Španělsko, Francie) i v USA, kde také publikoval své sémiotické práce.

V roce 1989 odešel z divadla oficiálně do penze. Místo odpočinku se však začal více věnovat akademické kariéře. Hned následujícího roku se stal vědeckým pracovníkem Kabinetu dějin a teorie divadla Ústavu české literatury ČSAV a také začal externě přednášet na FF MU. V roce 1993 získal stipendium na Graduate School of the City University of New York. O rok později se habilitoval a začal působit na Divadelní fakultě JAMU. V roce 2001 byl jmenován profesorem v oboru teorie a dějin divadla. Od roku 2004 přednášel v Seminárii estetiky FF MU – zabýval se dějinami a metodami estetiky a teorií divadla a dramatu.

Vědeckovýzkumná činnost Iva Osolobě se kromě už zmíněné sémiotiky soustředila i na teorii ostenze, kybernetiku a teorii komunikace, dějiny hudebního divadla, zvláště pak muzikálu, na český strukturalismus, estetiku dramatického umění nebo na kulturní antropologii a teorii reprezentace.

Výběr z díla

Mezi nejvýznamnější práce Iva Osolobě patří kniha *Muzikál je, když ...* (1967), ve které autor postihuje zvláštnosti muzikálu ve vztahu k činohře, opeře a baletu, srovnává tento žánr v Evropě a v zámoří, zmiňuje jeho počátky v českém divadle. O této problematice pojednává i další jeho práce *Divadlo, které mluví, zpívá a tančí* (1974), v níž z hlediska sémiotiky interpretoval francouzskou komickou operu, německý singspiel, operetu, revui a muzikál. V knize *Mnoho povyku pro sémiotiku* (1992) vychází vstřícné pojetím sémiotiky, která mají společný jmenovatel v pojmu situace. Sémiotiku chápe jako teorii zástupného poznání. Syntetickým dílem o divadle je pak jeho dvousvazkové dílo *Marsyas, Apollón a Dionýsos. Přibližování k muzikálu* (1996). Výbor z prací I. Osolobě vyšel pod názvem *OstENZE, hra, jazyk. Sémiotické studie* (2002) a *Principia parodica, totiž Posbírané papíry převážně o divadle* (2007). V 80. letech 20. století inicioval anglický překlad a kritické vydání *Estetiky dramatického umění* Otakara Zicha.

Od roku 1965 se stal členem Skupiny pro exaktní metody a mezioborové vztahy. V roce 1972 inicioval vznik brněnské a pražské Pracovní skupiny pro sémiotickou a matematickou lingvistiku při Československé kybernetické společnosti. Ivo Osolobě byl čestným členem Americké sémiotické společnosti a Mezinárodní společnosti pro sémiotiku obrazu. Zúčastňoval se mezinárodních sémiotických setkání například v Miláně, Vídni, Barceloně nebo Lovani. V letech 1990–2000 působil jako prezident československého národního centra International Association of Theatre Critics. Osolobě byl přizván k práci na kolektivním díle *Encyclopaedic Dictionary of Semiotics*. V roce 1999 obdržel Cenu města Brna v oblasti dramatického umění a za knihu *Divadlo, které mluví, zpívá a tančí* získal Cenu Supraphonu.

Profesní působení

Po absolvování vysokoškolského studia nastoupil Ivo Osolobě na místo lektora a dramaturga do zpěvohry Státního divadla v Brně. Od sezóny 1956–1957 působil v činohře, ale v roce 1959 se vrátil na původní působiště, kde zůstal až do odchodu do penze v roce 1989. Více než 30 let uváděl na československou scénu americké muzikály, z nichž řadu sám přeložil, například *Hello Dolly!* (1966, Hudební divadlo v Karlíně), *Ty jsi jednička, Karlíku B.* (1980, Divadlo Jiřího Wolкера v Praze), *Oklahoma!* (1966, Brno), *Candide* (1980, Brno), *Annie Get Your Gun* (1982, Brno), *Sugar* (1986, Hudební divadlo v Karlíně). Některé další muzikály dokonce i režíroval. Zároveň se snažil podněcovat vznik původních českých děl a budovat kvalitní soubor pro operetu i muzikál.

V roce 1991 se stal dramaturgem Hudebního divadla Karlín. Pro redakci populární hudby rozhlasové stanice Praha připravil cyklus *Jeviště zpívá a tančí* a naučné pořady *Tajemství muzikálu*.

Veřejná činnost

Nebyl členem KSČ, za normalizace se podílel na realizaci alternativní univerzity. Jeho nekonformní postoje mu do sametové revoluce neumožňovaly se habilitovat, proto se stal docentem až v 90. letech. Příznačný je jeho mnohokrát citovaný výrok: „*V operetě i v těch nejhorších časech platilo, že člen strany nejsa tenorem nemůže zpívat tenorový part...*“

Evaluace

Dramaturg, překladatel a režisér Ivo Osolobě českému publiku představil formát hudebně-zábavného divadla, jak se tehdy říkalo muzikálu. Zároveň byl světově uznávaným odborníkem na sémantiku.

Ohlasy

Dr. Ivo Osolobě je osobnost mimořádně otevřená, liberální v tom nejlepší slova smyslu, je příkladem skutečné vzdělanosti ústící v jednoduchost a prostotu. Díky jemu a jeho aktivitám se Brno stalo centrem muzikálového dění v dobách, kdy tento žánr byl záměrně odsouván do pozadí. \ [odůvodnění Ceny města Brna za rok 1999](#)

Ivo Osolobě je určitě jedna z nevtipnějších a nejzajímavějších lidí, kteří se v českém divadle vyskytli. Člověk, který dokáže psát o termínech jako komunikace a ostenze mimořádně šťavnatě a napínavě a čtenář brzo zapomene, že drží v ruce seriózní vědeckou publikaci. \ [Jana Machalická](#)

Profesor Osolobě miloval muzikál a operetu i proto, že je považoval v dobách nedávno minulých za jakýsi ostrov svobody. V divadle byl znám jako šprýmař s neustále dobrou náladou. Miloval klasický americký muzikál (tehdy zpívaný bez portů), k jeho nejoblíbenějším titulům patřil u nás méně známý *Music Man*. Naopak neměl rád muzikál *Hair*, který v jednom z rozhovorů označil za komunistickou protiamerickou agitku. Byl přesvědčený, že perioda systematicky zatracované operety opět přijde a její popularita se znovu vrátí. Ivo Osolobě dokázal nevidaným způsobem skloubit práci divadelního praktika s profesí publicisty, překladatele a pedagoga, čímž se nesmazatelně zasloužil o rozvoj muzikálového žánru nejen v Brně, ale v celých Čechách. \ [Vítězslav Sladký](#)

Ivo Osolobě byl rodilý Brňák, ba co víc, byl hrdým a pyšným občanem Králova Pole. [...] Brno bylo jeho pravým domovem, tam patřil, i když s vtípem a moudrostí jemu vlastními dokázal poutavě, zasvěceně, se znalostí věcí hovořit o velkých cizích metropolích, zvláště pak o New Yorku, Londýně a jejich divadlech. Byl gentleman každým coulem, skvělý společník, který se dokázal naprosto suverénně pohybovat jak v nejvyšších patrech společenských salonů, tak v příjemné a útulné české anebo moravské hospůdce. Své nesmírné vzdělání nesl velmi lehce a dokázal se o ně bezprostředně podělit s každým člověkem, u něhož vycítil zájem a pochopení. [...] Byl ale učitelem v původním smyslu toho slova, člověkem, který své rozsáhlé vědomosti předával ochotně a nezištně desítkám svých mladších spolupracovníků a stovkám heroů, především těm, kteří zasvětili svůj život „*lehkonohé múze*“. \ [Mojmír Weimann](#)

Prameny a literatura

- BARTUŠKOVÁ, Sylva. *Ivo Osolobě* [online]. [cit. 1. března 2018]. Dostupné z: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=944>>.
- Ceny města Brna. doc. PhDr. Ivo Osolobě* [online]. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://www.brno.cz/obcan/vyznamne-osoby-a-vyroci/ceny-mesta-brna/?pg=detail&idosobnosti=21>>.
- DN. *Zemřel Ivo Osolobě* [online]. 2012. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <<https://www.divadelni-noviny.cz/zemrel-ivo-osolsobe>>.
- Ivo Osolobě* [online]. [cit. 1. března 2018]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/auth/osoba/27279#cv>>.
- JŮZOVÁ, Markéta. Ivo Osolobě. Opereta a muzikál je sonda do lidského chování. *Lidové noviny*, roč. 11, č. 73, 27. 3. 1998, s. 17.
- MACHALICKÁ, Jana. Považuju divadlo za zázrak přírody. Rozhovor s Ivo Osolobě. *Divadelní noviny*, roč. 10, č. 16, 2. 10. 2001, s. 10.
- MAREČEK, Lubomír. *Něco pamatuju, něco si vymyslím* [online]. 2008. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://brno.idnes.cz/neco-pamatuju-neco-si-vymyslim-dmp-/brno-zpravy.aspx?c=A080425_961295_brno_taj>.
- NOVOTNÁ, Jana a kol. *111 příběhů královopolských osobností. Vydáno při příležitosti 100. výročí povýšení Králova Pole na město*. Brno: [s. n.], 2005, s. 36.
- POLEDŇÁK, Ivan. *Osolobě, Ivo* [online]. 2008. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2248>.
- Prof. *PhDr. Ivo Osolobě* [online]. [cit. 1. března 2018]. Dostupné z: <<https://www.phil.muni.cz/estetika/osolsobe/iosol.html>>.
- SLADKÝ, Vítězslav. *Před pětadesáti lety se narodil znalec muzikálu Ivo Osolobě* [online]. 2013. [cit. 1. března 2018]. Dostupné z: <<http://www.musical-opereta.cz/pred-petaosmdesati-lety-se-narodil-znalec-muzikalu-ivo-osolsobe/>>.
- WEIMANN, Mojmír. *Nedožitě narozeniny Iva Osolobě* [online]. 2013. [cit. 1. března 2018]. Dostupné z: <<https://operaplus.cz/nedozite-narozeniny-iva-osolsobe/>>.
- Zemřel teoretik divadla, dramaturg zpěvohry a semiotik Ivo Osolobě* [online]. 2012. [cit. 18. února 2019]. Dostupné z: <https://brnensky.denik.cz/kultura_region/zemrel-teoretik-divadla-dramaturg-zpevohry-a-semiotik-ivo-osolsobe-20121004.html>.